

Ruská armáda v Rusko-Finské válce a po ní

Oči celého světa jsou dnes upřeny na východ Evropy, kde se svádí největší bitva dějin dvou nejmocnějších armád světa. Oba národy, jak Němci tak i Rusové, svádí zde boj na který se tajně skoro po 20 let připravovali. Většina z nás zná Němce: jako jejich bezprostřední sousedé byli jsme přímými svědky jejich důkladných a rapidních příprav. A co Rusové? Národ, ke kterému nás váže jakési vnitřní pouto, byl nám po této stránce trochu vzdálen. Velké číslice o ruských tancích a letadlech, přehnané zprávy o nových zbraních byly námi přijímány s obdivem a s radostí tím větší, že šlo o našeho spojence. To vše nám dávalo ale příliš povrchní obraz o kvalitách rudé armády.

Od poslední světové války v r. 1918 byla ruská armáda angažovaná celkem ve třech vojenských akcích. V srpnu 1938 na Dalekém východě s Japonskem, v obmezeném měřítku v civilní válce ve Španělsku a konečně listopadem 1939 ve Finsku. Na bojišti ve Finských lesích a na Karelské šíji ukázala se po prvé celému světu armáda, která po 20 let byla záhadou Evropy.

První dojem, který svět zde získal o Rudé armádě, nebyl samozřejmě lichotivý pro sovětský režim. Zničené tanky, ukořistěná děla, zajatci, kterým vykukovaly prsty z rozbitých bot, s roztrhaným oblekem, to byly obrazy, které nám přinášely časopisy té doby. Sovětský postup byl z počátku ve Finsku zastaven všude, vyjma Petsama. Divise za divisi byly ve Finsku chytány do léčky a ztráty Rusů stoupaly velmi rychle. Tyto skutečnosti ale přesto daly o ruské armádě nesprávný obraz.

Ruské velení totiž věřilo, že Finsko je bolševickou propagandou dostatečně zpracováno, nebo při nejmenším rozeštváno a tudíž vojensky slabé. Proto armáda, poslaná dne 30. listopadu 1939 do Finska, byla armádou okupační, o které se ruský hlavní štáb domníval, že bude uvítána Finským sedlákem a dělníkem s jásotem. Nikdo z ruského velení nepředpokládal, že vojáci budou muset po týdny bojovat v zimě a v sněhu. Počítali, že to bude jízda na autech a že se v noci najde dobré pohostinství u Finských sedláků. Při nejhorším narazí Rusové na několik bezvýznamných pohraničních hlídek a eventuelní boj s nimi přinese rudé armádě jenom cenné vojenské zkušenosti. Teprve, když tento plán, založený na zcela falešných předpokladech, ztroskotal, byla do Finska poslána skutečná rudá armáda, aby prolomila Manerheimovu linii.

Původní jednotky, poslané do Finska, byly divise záložníků, poměrně málo vycvičené a v žádném případě připravené na vojenský odpor. Výpovědmi zajatců bylo zjištěno, že se tažení účastnili vojáci, které měli naposled v ruce pušku v občanské válce, nebo kteří se naučili střilet jen před několika týdny. Při prvních útocích na Karelské šíji zjistili Finové, že proti nim útočí roty, vedené důstojníky právě vyšlými z voj. akademie v Leningradě, důkaz to, že se neočekával silný odpor a že tito mladí lidé měli získat zkušenost. Výstroj, kterou ruský pěšák nosil v sněhových vánicích v prosinci 1939 a v lednu 1940 byla dobrou pro normální počasí, ale nestačila ve Finsku, kde bylo až 35 stupňů mrazu. Boty, velmi dobré do bláta, praskaly a ničily se, když si je vojáci snažili rozmoklé usušit u ohně ve stanech.

Podobně bylo i s ruskou výzbrojí; nebyla vyhovující pro boj v lesích. Na úzkých cestičkách severního Finska nebyly tanky účinnou zbraní. Boje zde přesvědčily, že obrněná zbraň, v každém případě lehký a střední tank nejsou zbraní, nemohou-li manévrovat a mají-li proti sobě dobře skrytého protivníka. Po obou stranách úzkých lesních cest byly hluboké zasněžené příkopy, které byly dostatečnou překážkou pro lehký tank. Za příkopem byly husté lesy v kterých se skrývali v bílých pláštích Finové. Výborné maskování je činilo neviditelnými, takže se tanky přiblížily až k nim a mohly býti bezpečně zasaženy ručnímy granáty. Později měli Finové i protitankové pušky a děla. Nejlepší Finskou protitankovou zbraní byly pozemní miny. Finové je kladli na cesty a zakrývali sněhem, který rychle mrzl, takže zahladil stopy po nich. Tímto způsobem zničili, či zajali Finové na 1635 tanků.

Jinou chybou Rusů, zvláště těch bojujících na severu bylo, že neuměli jezdit na lyžích. Až teprve v lednu, kdy přesunuli do Finska jednotky ze Sibíře, mohli Rusové užít dobré lyžařské hlídky. Bez nich neměli Rusové prakticky jiného způsobu průzkumu. Na severu hustých lesů, za dlouhých šerých dní nemělo letectvo pro získávání zpráv žádné ceny. I na jihu nemohla ruská letadla pozorovat přesuny Finů v lese. Nedostatek lyžařských hlídek nutil Rusy postupovat podél cest a nedovoloval tak, jak to s úspěchem činili Finové, pohybovat se ve sněhu.

Dalším z viditelných velitelských nedostatků na počátku tažení byl nedostatek iniciativy. Pomalost a mělkost vojenských operací prohrála Rusům několik bitev. Taktika Rusů ve Finsku vedla u mnohých pozorovatelů k domněnku, že jde o ruský útok na organisované obranné postavení. Zdálo se téměř neuvěřitelným, že Rusové při postupu podél silnic se pohybují v širokých rojnicích, výsledek to války 1914—1918. Sovětské vrchní velení, které použití tanků přivedlo na tak vysoký stupeň, které vy-

č. 6/41

nalezelo oddíly parašutistů, mrhalo ve Finsku po carském způsobu lidským materiálem, posílajíc jej v houfech ku předu. Jediným vysvětlením pro toto jednání může být právě důvod, že Rusové neočekávali odpor. Pochodovali vpřed, očekávajíce přátele místo nepřátel. Toto tvrzení bude jistě pravdivější jako to, které hlásilo, že se Stalin ve Finsku pokusil o Blitzkrieg, který selhal, poněvadž rudá armáda nebyla v pořádku. Ve finské válce nikdy nikde žádného Blitzkriegu nebylo. Byl to ruský tlak, který z počátku nebyl úspěšným, poněvadž stavba nepřítele, jak se Rusové domnívali, nebyla shnilá. Teprve později nastoupil organisovaný útok lidí a materiálu, který byl úspěšným svou mohutností a ne překvapením.

Ztroskotání počátečního útoku nesmí nás ovšem zaslepit před skutečností, že ruské divise ve Finsku byly velmi dobře vyzbrojeny moderním materiálem. Tak ku př. u jednotek bojujících na řece Kemi připadaly na každých 10 pušek 2 pušky s dalekohledem, lehký kulomet a automatická puška také na 10 lidí. Jejich polní dělostřelectvo mělo průměrně větší počet děl nežli francouzské, nebo anglické. Měli protitankové pušky se zásobníky na 20 ran a skvělé 3.7 cm kanony. Každá rota měla vlastní družstvo těžkých kulometů o 2 kulometech.

Tanků bylo také poměrně mnoho. Finské zprávy zaznamenaly, že 7. sovětská armáda měla v operacích na Karelské šíji 981 tanků, 14. armáda u Petsama 141 tanků, a 13. armáda operující na sever od ježera Ladogy 282 tanků.

Na Karelské šíji družstvo tvořilo 14 lidí. Bylo vyzbrojeno novou automatickou puškou. Mužstvo z části obsluhovalo kulomet, z části bylo vyzbrojeno puškou vz. 39. Tato puška byla zbraní, kterou Finové přímo zbožňovali. Byla mnohem dokonalejší než ta, kterou Rusové poslali do Španělska. Při útocích na Karelské šíji použili Rusové s úspěchem i elektrických strojů na kopání zákopů, válců na odsouvání tanků a jakýsi druh obrněných saní.

Tato dobrá výzbroj je jedním z hlavních znaků moderní ruské armády. Je to armáda země se skutečně mohutným válečným průmyslem, země která má nejen masy lidského materiálu, ale i zbraní. Je to opravdu mohutná armáda se všemi klady a nedostatky velkého arm. tělesa. Je to jediná armáda, která počtem lidí i materiálu převyšuje Němce. Jde ovšem o to, dovede-li ruský generální štáb a celý velitelský sbor použít svého mužstva, strojů a zbraní s takovým úspěchem jak to činí Němci. V tomto směru ukázalo ruské velení ve Finsku určité slabiny.

Drastická opatření, učiněná v ruské armádě po Finské válce učinila v mnohém nápravu. Kázeň se zlepšila, postavení důstojníka a systém politických komisařů byl upraven. Političtí komisaři

byli za rusko-finského tažení v každém pluku a u mnohých praporů i rot. Tato instituce byla založená Trockým proto, aby dohlížela na politiku carských důstojníků, kteří byli převzati do rudé armády. Rozpuštění Leninem, byli opět jmenováni Stalinem, aby dohlíželi na loyaltitu důstojníků a udržovali morálku mužstva. Pro žádného důstojníka-velitele nebylo příjemným mítí vědomí, že při každém rozhodování má stále u sebe člověka, který sebe-menší malichernost může kvalifikovat sabotáží. Po bitvě u Suomusalmi kolovali v ruském velení pověsti, že kdyby byl velící důstojník nebyl ovlivňován přítomností komisaře, mohla bitva dopadnout jinak. Finové tvrdili, že mnoho komisařů bylo zastřeleno vlastními vojáky, zvláště v prudkých bojích severně od jezera Ladogy. Po morální stránce pracovali komisaři tím způsobem, že vykládali vojákům, že se nikdy nesmí nechat zajmout poněvadž prý Finové každého zajatce zastřelí. Toto obvinění Finů nebylo zcela pravdivé, ale vychovalo v ruských vojácích odhodlání bojovat.

Přes všechny tyto omyly ve Finsku měla rudá armáda něco, čím se může pochlubit málo která armáda: dobrou vůli učit se z omylů. Těžkosti, vzniklé rychlým vpádem, se rychle odstraňovaly. Zlepšena obrana, cvičení lyžaři a zdokonalená práce hlídek. Útok na Karelské šíji byl velkým poučením pro generální štáb, který v naivní představě laciných úspěchů, prováděl útok tanky ve sněhu a na ledě.

Práce ruského generálního štábu překvapila v lednu 1940 každého pozorovatele. V úseku nejprudších bojů na Karelské šíji vedly z ruské strany jenom 2 železniční tratě a 5 silnic, kterými mohly být dopravovány zásoby vojska a materiálu. Rusové zde měli při nejmenším 20 divisí. Tyto jednotky byly během bojů neustále vyměňovány. Žádná z brigád nebojovala zde déle než 3 dny. V době největší ofensivy bylo sem dopraveno velké množství střeliva. Dělostřelectvo střílelo po dobu 46 denní ruské ofensivy 200.000 ran denně. Samotná příprava a provedení těchto operací je vynikajícím výkonem štábu.

Ruské letectvo mělo převahu nad Finským po celou dobu rusko-finské kampaně. Finové začali válku asi s 90 letadly a nebyli s to, postavit se Rusům na odpor. Proto bylo jenom velmi málo leteckých bitev. V prvních dnech války nedalo ruské velení svému letectvu důležité úlohy. Nebylo zde bombardování nástupových a zásobovacích prostorů nepřitele. Ani později při rozhodujících útocích nehrálo letectvo tak významnou úlohu jako dělostřelectvo. Bombardování střemhlav vůbec nebylo. Rusové také nepoužili taktiky náhlých leteckých přepadů, pracujících ruku v ruce s tanky. Letecké bombardování dělostřeleckého postavení na Karelské šíji mělo neutralisovat palbu nepřátelského dělostřelectva a nenahrazovalo vlastní dělostřelectvo, tak jak tomu bylo při útoků Němců na Belgii a Holandsko.

č. 6/49

Mluvic o kladech a nedostacích Rudé armády nebylo by spravedlivé nezmínit se o Fincech. Finská armáda, která se účastnila bojů s ruskou na podzim 1939, byla ukázkou toho, čeho může docílit velení, dovede-li dobře zhodnotit výhody, které v obraně skýtá vlastní země a vycvičí-li armádu tak, aby ve chvíli největší zkoušky byla pohotově svou výzbrojí, kázní i morálkou.

Finové zmobilisovali celkem asi 325.000 mužů. A s takovým počtem drželi ještě Finové ruskou armádu plných 140 dní. Měli velmi málo dělostřelectva, téměř žádné letectvo, které by stálo za zmínku, a trochu protitankových zbraní. Měli ale výborného spojence v přírodních podmínkách své země, kterých dovedli skvěle využít. Jejich bílé pláště a lyže dovedly z malých hlídek udělat celé jednotky. Jejich speciální bojové rukavice s plechovou šterbinou pro prostrčení ukazováčku při střelbě, jejich po kolena vysoké lyžařské boty, byly nerozlučnou součástí jejich výstroje a udržovaly ruce a nohy v suchu a teple. Jejich kožuchy a čepice byly nejen lacinější než tanky ale v terénu na severu i mnohem účinnější a praktičtější. Finové, již jinak skvělí sportovci, se dovedli v nich lehce pohybovat a bojovat i v nejtěžší zimě, zatím co proti nim stáli zmrzlí a těžce se pohybující Rusové.

Finové vyzbrojovali své lyžařské hlídky tak zv. Finskou automatickou pistolí. Vážila jenom 5 kg a měla 2 zásobníky: větší na 70, menší na 30 ran. Velmi dobře se nesla. Byl to jakýsi lesní Tommygun, který byl v lese jednou z hlavních zbraní. Mimo to měli Finové ještě skvělé pušky a lehký kulomet ráže 7.62mm o váze asi 10kg.

Finští důstojníci byli všestranně vycvičeni, svým podřízeným byli ve všem příkladem a ukázali se jako výborní velitelé bojující armády. Byli to právě velitelé odloučených rot, kteří v lese vedli svá družstva s ručními granáty k útoku na tanky a kteří svým osobním vzorem udrželi v jednotce skvělého ducha a učinili celou Finskou obranu tak účinnou. Bylo divným, když velitel malé severní armády gen. Tuompo, která měla zde klást odpor, mluvil ve svých denních rozkazech o „útočném duchu“ svých vojsk. A skutečně princip celé finské obrany byl řada drobných útoků. Finové vedli pohybovou válku, opájející útok za útokem na Rusy obsazené komunikace.

Odvaha Finů a všech jednotek byla příkladná. Jedině tím, že vojáci čekali s 2—3 granáty několik hodin na tank až se přiblížil téměř k nim, kdy měli pravděpodobnost zásahu téměř jistou, mohli Finové ruský útok zpomalit a na mnohých místech i zastavit. Jedině proto, že bránili svá postavení i tehdy, kdy by jiná armáda již dávno ustoupila, mohla Manerheimova linie vydržet tak dlouho. Byly zde, jako v každé armádě

0.6/49

určité nedostatky a nedochvilnost. Bylo jich ale mnohem méně a mnohem menší. Čistě z vojenského hlediska dosahli Finové ve válce s Rusy, kterou na konec museli prohrát (a to veděli i Finové sami) vojenských úspěchů, které jím zůstanou vždy ku cti.

Přes všechna tato nepochybná fakta není možno stavět výcvik a metody ruské armády na roveň armádě německé. Na celé finské frontě neukázali Rusové tak rozsáhlých nových válečných method jakých použil Hitler v Polsku a ve Flandrech. Nebylo vidět letectva ve spolupráci s tanky, ani parašutistů, přes to, že pro to byly někdy výborné podmínky. Válka, kterou Rusové předvedli na Karelské šíji, byl útok vedený po starém způsobu: Masový útok za úzké spolupráce tanků s pěchotou po předchozí dělostřelecké přípravě, místo osamělých rychlých obrněných nájezdných kolon. Důstojníci neukázali v akcích promyšlenost jako Němci.

Po tomto rozboru naskytá se nám nyní otázka: Mohla se rudá armáda postavit s úspěchem na odpor Reichswehru? Mnoho válečných pozorovatelů, kteří pozorovali činnost Rudé armády ve Finsku, nabylo dojem, že výhody jsou na straně Hitlera. Je nebezpečně dedukovat, že z chyb, kterých se Rusové dopustili ve Finsku, budou opakovat na Bílé Rusi či Ukrajině. Jisté je, že vedou obrannou válku, která je pochopitelnější pro ruského sedláka. Rusové mají hojnost parašutistů. Němci tuto zbraň převzali od nich. Rusové mají jediní na světě větší a silnější tanky než Němci a mají jakousi skrytou zbraň ve vnitřní komunistické revoluci, ne-li v Německu tedy při nejmenším v obsazených zemích jako Francie a pod.